

پژوهش در تاریخ، سال سیزدهم، شماره ۳۵، پاییز و زمستان ۱۴۰۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۷

نظام‌نامه مدارس ابتدائی و متوسطه ذکور و اناث دولتی

زهرا حجاریان طاهری^۱

چکیده

جامعه ایران در عصر قاجار وارد مرحله جدیدی از تغییر و تحول ساختار سیاسی- اجتماعی گردید که با دوران قبل از آن تفاوت چشمگیری داشت. با توجه به اهمیت تعلیم و تربیت که نقش عمده انتقال فرهنگی از نسلی به نسل دیگر را بر عهده دارد، لازم است که میراث فرهنگی کشور مورد مطالعه قرار بگیرد تا بتوان آن را پربارتر نمود. علوم و فنون، آموزش و پرورش، فرهنگ و تمدن مشترک برای ساخت یک جامعه مترقی ضروری است و هیچ‌یک از این پدیده‌ها نمی‌توانند به تنهایی و بدون کمک یکدیگر به وجود آیند. چون تعلیم و تربیت رابطه مستقیمی با زندگی فردی و اجتماعی مردم دارد؛ بنابراین باید در حیات آنان جنبه واقعی و عملی پیدا کند. در واقع نظام تعلیم و تربیت، نشان دهنده فلسفه‌ای برای زندگی است و حتی مذهب و ادبیات و فلسفه به معنی اعم نیز دارای این منظور و مقصود هستند که حیات فردی و اجتماعی شخص را

^۱. دانشجوی کارشناسی تاریخ، دانشگاه تهران: zahra.hajarian.t@ut.ac.ir

پرمایه‌تر سازند. حفظ، گسترش و ارزش نهادن به میراث فرهنگی در ترقی، تحول و تکامل آموزش و پرورش کشور موثر است. پس بررسی و مطالعه تعلیم و تربیت در ایران می‌تواند راهنمایی خوب برای آشنایی با نحوه تعلیم و تربیت در کشور از گذشته تا کنون باشد. مقاله پیش‌رو، متن بازنویسی‌شده نظامنامه مدارس ابتدایی و متوسطه ذکور و اناث دولتی است که در سال ۱۳۰۸ ش نگاشته شده و با مطالعه آن می‌توان اطلاعات مهمی درباره اصول و قواعد حاکم بر آموزش و پرورش در ایران عصر پهلوی به دست آورد.

واژگان کلیدی: قاجار، مکتب‌خانه، نظامنامه، آموزش و پرورش.

مقدمه

در اوایل دوره قاجار، به ویژه با شکست ایرانیان در جنگ‌های ایران و روس، نخستین نشانه‌های ناکارآمدی نظام سنتی آموزشی در ذهن ایرانیان نقش بست. تا پیش از آن، در یک دوره طولانی، نظامی سنتی از آموزش که مبتنی بر مکتب‌خانه بود، در جامعه ایران نهادینه شده بود. در دوران قاجاریه پس از آنکه آرامش نسبی در زمان پادشاهی فتحعلی شاه و جانشینانش در ایران برقرار شد، بستری مناسب جهت آغاز تحولاتی در نظام آموزشی و پیدایش مدارس جدید آغاز گردید. یکی از مهم‌ترین دگرگونی‌هایی که در این دوره در ایران رخ داد، اقتباس آموزش و پرورش نوین از اروپا و تلاش شماری از دولتمردان برای گسترش آن در کشور بود. بسیاری از درباریان و روشنفکران که پدیده‌ها و تمدن نو غربی را از نزدیک مشاهده کرده بودند و این مشاهدات در اندیشه‌های آن‌ها اثر گذاشته بود، بعد از بازگشت به کشور، شروع به انجام فعالیت‌های

فرهنگی کرده و از پیشگامان و بانیان مدارس جدید و تحول نظام آموزشی در ایران شدند. علاوه بر این، روزنامه‌های عهد قاجار در عرصه‌های گوناگون اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی به روشنگری می‌پرداختند و بسیاری از آن‌ها ضمن بحث درباره موضوعات مختلف، از لزوم و ضرورت تأسیس مدارس جدید و اهمیت و تأثیر آن در پیشرفت اجتماعی، سخن گفته و از دستاوردهای کشورهای پیشرفته شاهد می‌آوردند تا انگیزه‌ای برای آگاهی و بیداری مردم باشد. نقش روزنامه‌ها در گسترش مدارس جدید واضح بود و چه بسا پا را فراتر از آن هم می‌نهادند. پس از انقلاب مشروطیت مدارس رشد و گسترش نسبی یافتند. این رشد در ایالات و ولایات گوناگون فراز و نشیب‌هایی داشت و با توجه به اوضاع سیاسی و اجتماعی هر منطقه پیوسته در فراز و فرود بود تا اینکه با روی کار آمدن دولت پهلوی، فرایند تأسیس مدارس نوین، سرعت بیشتری گرفت. اداره این مدارس نیازمند برنامه و دستورالعمل‌هایی بود که بدین منظور نگاشته شده بودند. متنی که در ادامه، ارائه می‌شود یکی از همین نظامنامه‌هاست که در سال ۱۳۰۸ شمسی و برای مدارس ابتدائی و متوسطه پسرانه و دخترانه دولتی نوشته شده است.

نظامنامه مدارس ابتدائی و متوسطه ذکور و اناث دولتی^۱

فصل اول: در تکالیف مدیر

^۱. سازمان اسناد ملی ایران: سند به شماره: ۳۸۷۵۹-۲۹۷

ماده ۱- مدیران مدارس ابتدائی و متوسطه در کلیه امور راجع به مدرسه، مسئول وزارت معارف هستند و در مرکز از وزارت معارف و در ولایات از ادارات معارف دستور خواهند گرفت.

ماده ۲- مدیر مدرسه موظف به اجرای پرگرام رسمی و نظام نامه ها و مقررات وزرائی می باشد.

ماده ۳- مدیر باید در مقابل تقاضای مفتش و ادارات مربوطه وزارت معارف از دادن هرگونه اطلاعات و ارائه دفاتر مدرسه مضایقه ننماید.

ماده ۴- مدیر باید لااقل در هر ماه راپورتی از جریان امور مدرسه و حوائج آن در مرکز به اداره تعلیمات عمومی و در ولایات به ادارات معارف بدهد.

ماده ۵- در مدارس غیرمجاننی دولتی مسئول محاسبه مدیر مدرسه است و باید برای جمع آوری عایدات مواد نظام نامه مربوطه را کاملاً مرعی دارد.

ماده ۶- اگر یکی از معلمین غیبت نماید مدیر یا ناظم و در صورت امکان معلم دیگری کلاس را اداره خواهد کرد.

ماده ۷- مدیر مدرسه مکلف است لااقل پانزده دقیقه قبل از شروع به درس در مدرسه حاضر باشد و پس از متفرق شدن شاگردان از مدرسه خارج شود. اگر به علتی غیبت نماید در صورت نبودن ناظم باید یکی از معلمین را به جای خود بگمارد.

تبصره - مدیران مدارس دولتی در مرکز در ساعات کار حق آمدن به وزارت معارف را ندارند مگر در صورتی که احضار شده و یا قبلاً اجازه خواسته باشند.

ماده ۸- مدیر باید در دو هفته اول افتتاح مدارس جدول ساعات دروس سال تحصیلی را تنظیم نموده به موقع اجرا گذارد و صورتی از آن در ضمن راپورت ماهیانه در مرکز به اداره تعلیمات عمومی و در ولایات به ادارات معارف ارسال دارد.

ماده ۹- غیر از روساء معارف در ولایات و رئیس اداره تعلیمات عمومی و روساء دایره تعلیمات ابتدائی و متوسطه در مرکز و مفتشین وزارت معارف کسی حق دخول در کلاسها را ندارد مگر به اجازه مدیر مدرسه.

ماده ۱۰- کلیه اثاثیه و کتابخانه و لابراتور و موزه مدرسه از هر قبیل در تحویل مدیر مدرسه دولتی است و مدیر مزبور مسئول حفظ آنها می باشد و اگر چیزی از اثاثیه و اسباب مدرسه از حیز انتفاع افتاده باشد باید تجدید آن را از وزارت معارف تقاضا نماید.

ماده ۱۱- مراقبت در دفتر حضور و غیاب معلمین از وظایف مدیر مدرسه است.

ماده ۱۲- مدیر باید در طرز تعلیم معلمین مراقبت کامل داشته و در خارج از کلاس دستورهای لازم را بدهد.

ماده ۱۳- مدیر لااقل هر دو ماه یک مرتبه در تحت نظر خود شورای معلمین را تشکیل و راجع به نواقص موجود در امور تدریس مذاکره نموده و تصویب اکثریت شورای معلمین را بعد از کسب نظر وزارتخانه در مرکز و ادارات معارف در ولایات به موقع اجرا خواهد گذارد.

ماده ۱۴- مدیر باید همه روزه به دفاتر کلاس مراجعه نموده و در ملاحظات که معلمین یادداشت نموده اند دقت به عمل آورد.

ماده ۱۵- تنبیه شاگردان با رعایت ماده ۲۸ قانون اساسی معارف از وظایف مدیر یا ناظم مدرسه است.

ماده ۱۶- مدیر باید در امور تحصیلی و اخلاقی و صحت مراقبت کامل داشته باشد.

ماده ۱۷- هرگاه طفلی در مدرسه مبتلا به یکی از امراض مسریه شود مدیر مدرسه باید او را موقتاً از مدرسه خارج سازد تا پس از معالجه با تصدیق طیب به مدرسه مراجعت کند.

ماده ۱۸- اگر یکی از شاگردان بغتة به مرضی مبتلا شود مدیر باید شاگرد را به همراهی خادم مدرسه به خانه طفل روانه نماید و در صورت لزوم طیبی را برای معاینه به مدرسه بخواهد.

ماده ۱۹- هرگاه در هوای گرم میزان الحرارة صد درجه در دو ساعت قبل از ظهر در سایه به سی درجه برسد مدیر باید از آن ساعت به بعد شاگردان را مرخص نماید.

تبصره - در مناطق حاره به موجب دستور مخصوص وزارت خانه درجه هوای کلاس معین خواهد شد.

ماده ۲۰- موقع پذیرفتن شاگرد در مدرسه از ۱۶ شهریور تا ۱۵ مهر خواهد بود و در وسط سال تحصیلی مدیر مدرسه نباید شاگرد جدید در مدرسه قبول کند. لیکن اشخاصی که از ولایات به مرکز می آیند یا در مرکز عذر موجه قوی دارند با حکم وزارتی تا آخر مهر می توانند به مدرسه وارد شوند.

ماده ۲۱- دیوارهای اطاق باید همیشه سفید کرده و پاکیزه باشد. هر روز باید کلاس جاروب و نظیف شود. هوای کلاس باید چند مرتبه در روز تجدید گردد (این امر در زمستان باید در موقع زنگ تنفس انجام شود).

ماده ۲۲- مدیر باید شاگرد مدرسه دیگری را قبول ننماید مگر آن که قبض شهریہ آخرین ماه آن مدرسه را ارائه دهد.

ماده ۲۳- پذیرفتن شاگرد به طور مستمع آزاد ممنوع است.

ماده ۲۴- مدیر مکلف است در موقع خروج شاگردی از مدرسه در صورتی که شهریہ خود را پرداخته باشد و خروج او از مدرسه مربوط به سوء اخلاق نبوده باشد رضایت نامه به او بدهد.

ماده ۲۵- مدیر باید کارنامه (تعرفه تحصیل) محصلین را بر طبق دستورهای که داده می شود معمول دارد.

ماده ۲۶- ورود و خروج شاگردان از مدرسه در غیر ساعت معمولی باید با اطلاع و اجازه مدیر باشد.

ماده ۲۷- مدیر باید از هرگونه اجتماعات بی قاعده محصلین و مذاکرات خارج از وظیفه مدرسه جلوگیری کند.

ماده ۲۸- مدیر باید شاگردان را از مذاکرات سیاسی و خواندن جرائد و کتب غیر مربوطه به درس در مدرسه ممنوع دارد.

ماده ۲۹- مدیر مدرسه ابتدائی مراقبت خواهد کرد همه‌روزه شاگردان بعد از ظهر در مدرسه نماز بخوانند.

ماده ۳۰- نگاهداری عمارت و اثاثیه مدرسه به عهده مدیر است و مدیر باید مراقب باشد که عمارت مدرسه برای هیچ امری غیر از مدرسه به کار نرود مگر در موردی که وزارت خانه اجازه داده باشد.

ماده ۳۱- حداکثر شاگردان در هر یک از کلاس‌های مدارس ابتدائی ۳۵ و در هر یک از کلاس‌های متوسطه ۴۵ نفر خواهد بود.

فصل دوم: وظایف ناظم و معلم

ماده ۳۲- ناظم مدرسه در تمام امور راجع به مدرسه مسئول مدیر است و باید مطابق دستور او عمل نماید.

ماده ۳۳- ناظم مدرسه باید همه روزه نیم‌ساعت قبل از زنگ صبح در مدرسه حاضر و عصر بعد از رفتن شاگردان از مدرسه خارج شود.

ماده ۳۴- ناظم، مسئول کلیه انتظامات مدرسه می‌باشد.

ماده ۳۵- ناظم باید همه روزه غائبین کلاس‌ها را از دفاتر نمره یومیه استخراج کرده به نظر مدیر برساند.

ماده ۳۶- ناظم باید همه روزه علت غیبت شاگردان را تحقیق کند و در موقع لزوم به نظر مدیر برساند.

ماده ۳۷- ناظم باید رفتار فراش‌ها و طرز انجام وظایف آن‌ها را رسیدگی کرده و به مدیر راپورت‌های لازم بدهد. در مدارسی که دفتردار ندارند کلیه امور دفتری و محاسبات به عهده ناظم خواهد بود.

ماده ۳۸- معلمین مدرسه مسئول تحصیل و تهذیب اخلاق شاگردانند و باید بر طبق نظامات مقرر و دستورهای مدیر مدرسه به انجام وظایف محوله اهتمام نمایند.

ماده ۳۹- معلمین در سبک تعلیم در حدود مقررات مربوطه آزاد می‌باشند ولی باید تربیت روحی و تزکیه اخلاقی و پرورش ملکات فاضله محصلین را همیشه در نظر داشته سبک تعلیم خود را با آن وفق دهند.

ماده ۴۰- معلم باید مطالب درس را موافق فهم شاگردان بیان نماید و مواظب باشد شاگردان طوطی‌وار چیزی از بر نکرده در جواب و سوال شمرده و مربوط حرف بزنند. در مدت درس معلم مسئول نظم و ترتیب کلاس است.

ماده ۴۱- معلمین مسئول پیشرفت شاگردان خود می‌باشند و باید سعی نمایند پانزده روز به آخر سال مانده تمام دروس را که بر عهده دارند به انجام رسانند.

ماده ۴۲- اگر معلم بدون عذر موجه غایب شود بر طبق مواد فصل ششم «جرائم غیبت و تعویق ورود» نسبت به او رفتار خواهد شد.

ماده ۴۳- معلمین باید دفتر حضور و غیاب را در موقع ورود و خروج به مدرسه امضا نمایند.

ماده ۴۴- چنانچه تقصیری از معلمی سر بزند مدیر مدرسه باید قضیه را با تهیه مدارک مثبت به وزارت خانه در مرکز و به ادارات معارف در ولایات اطلاع دهد تا درباره آن معلم بر طبق نظام نامه های مربوط تصمیم لازم اخذ شود.

ماده ۴۵- نمره درس ها از صفر تا بیست خواهد بود از قرار ذیل:

صفر - خیلی بد.

از یک تا شش - بد.

از هفت تا ده - کم قوه.

از یازده تا چهارده - متوسط.

از پانزده تا هجده - خوب.

از نوزده تا بیست - خیلی خوب.

ماده ۴۶- معلم باید همیشه قبل از شاگردان داخل کلاس شده و بعد از آن ها از کلاس خارج گردد.

ماده ۴۷- استعمال چای و قهوه و امثال آن و تدخین در کلاس به کلی ممنوع است و مرتکب مورد مواخذه خواهد بود.

ماده ۴۸- تقاضا و قبول تحف و هدایا از متعلمین و اولیاء آن ها ممنوع است. کارکنان مدارس نباید به هیچ وجه از زحمت و دست رنج شاگردان استفاده نمایند.

ماده ۴۹- در مطالب عادی معلمان و مستخدمین مدارس ابتدائی جز به وسیله مدیر حق مراجعه به وزارت خانه را ندارند.

ماده ۵۰- کارکنان مدارس باید در طرز بیان و محاوره و حرکات و سکنتات خود چه در داخل و چه در خارج مدرسه که در مرئی و منظر متعلمین باشد نهایت مراقبت و مواظبت را داشته و از رفتار و گفتار ناپسند جدا اجتناب نمایند و همچنین نباید به شاگردان خود کلمه «تو» خطاب کنند و باید با آنها مودبانه حرف بزنند.

ماده ۵۱- کارکنان مدارس غیر از ایام تعطیل تابستان حق مرخصی ندارند ولی در صورت داشتن عذر موجه با تعیین جانشینی که واجد شرایط لازم باشد ممکن است به موجب پیشنهاد به وزارت خانه در مرکز و به موجب پیشنهاد به ادارات معارف در ولایات برای یک ماه به آنها مرخصی با استفاده از حقوق داده شود.

تبصره - تشخیص عذر موجه در مرکز با وزارت خانه و در ایالات و ولایات با ادارات معارف است.

فصل سوم: تکالیف شاگردان

ماده ۵۲- در موقع معرفی شاگردان به مدرسه ولی او باید ورقه هویت طفل را با تصدیق آبله کوبی و تصدیق علی حده از طبیب دیپلمه مبنی بر اینکه طفل مبری از امراض مسریه می باشد ارائه دهد.

ماده ۵۳- سن شاگردان در مدارس ابتدائی کمتر از ۷ و بیشتر از ۱۵ و در مدارس متوسطه کمتر از ۱۳ و بیشتر از ۲۲ سال نباید باشد.

تبصره - شاگردانی که قبل از تصویب این نظام‌نامه با سن زیادتر به مدارس دولتی وارد شده‌اند تا ختم دوره تحصیلات مشمول ماده فوق نیستند.

ماده ۵۴- در صورتی که طبیب صحی مدارس یکی از متعلمین ظنین شود که دارای مرض ذهروی است پس از معاینه و ثبوت تا موقع رفع مرض به وسیله مدیر مدرسه او را از ورود به مدرسه ممنوع خواهد داشت.

ماده ۵۵- شاگردی که داخل مدرسه می‌شود مطیع کلیه قوانین و نظامات مدرسه خواهد بود.

ماده ۵۶- شاگردان مدارس غیر مجانی باید تا پنجم هر ماه شهریه خود را بر طبق نظام‌نامه شهریه به صندوق مدرسه کارسازی دارند.

ماده ۵۷- هرکس در هرجا تحصیل کرده باشد تا در مقام امتحان رسمی برنیامده است در مدارس دولتی پذیرفته نخواهد شد.

ماده ۵۸- هر یک از شاگردان غیبت نمایند باید نوشته‌ای به امضای ولی خود که متضمن علت غیبت باشد به رئیس مدرسه ارائه دهد و الا مورد مواخذه گردیده و در صورت تکرار ممکن است از مدرسه اخراج شود.

ماده ۵۹- کلیه شاگردان مدارس متوسطه باید در تمام اوقات ملبس به لباس مخصوص باشند که فرم آن را وزارت معارف معین نموده است در صورت تخلف موافق ماده ۱۵ این نظامه مورد مواخذه و تنبیه واقع خواهند شد.

ماده ۶۰- شاگردان مدرسه باید مراعات نظافت سر و دست و روی و لباس خود را نموده مایحتاج تحریر و تحصیل خود را در کمال دقت و نظافت محفوظ دارند.

ماده ۶۱- شاگردان مسئول حفظ اشیاء و لوازم خود هستند.

ماده ۶۲- شاگردان باید در هفته اول ورود به مدرسه کتب و لوازم التحریر خود را تهیه نمایند.

ماده ۶۳- شاگردان مطلقاً حق خرید و فروش با یکدیگر ندارند.

ماده ۶۴- شاگردان در مواقع تعطیل حق دارند با اجازه مدیر از کتب کتابخانه مدرسه استفاده نمایند.

ماده ۶۵- برای شاگردان استعمال دخانیات به کلی ممنوع است. هر شاگردی استعمال دخانیات نماید باید مجازات شود.

ماده ۶۶- محصلین حق اعتصاب ندارند و در صورت ارتکاب مشمول یکی از فقرات ۹-۱۰-۱۱ ماده ۶۸ از فصل تنبیهات خواهند بود.

ماده ۶۷- لباس کلیه محصلین ذکور و اناث باید در نهایت سادگی باشد. استعمال زینت آلات و اشیاء تجملی و قیمتی به کلی ممنوع می باشد. در مدارس نسوان کلیه کارکنان مدرسه و محصلات از پوشیدن لباس باز و بی آستین (دکولته) ممنوع خواهند بود.

فصل چهارم: تنبیهات

ماده ۶۸- بر حسب درجات تقصیر تنبیهات ذیل درباره متعلمین مقرر خواهد شد:

- ۱- دادن نمره بد.
 - ۲- دادن تکالیف کتبی.
 - ۳- محروم داشتن از تفریح هنگام زنگ تفریح.
 - ۴- حبس با تکلیف یا بدون تکلیف در موقع زنگ تنفس.
 - ۵- توبیخ انفرادی.
 - ۶- توبیخ در حضور معلمین.
 - ۷- توبیخ در حضور شاگردان.
 - ۸- اخراج موقت منتها برای سه روز.
 - ۹- اخراج از مدرسه با تصویب شورای معلمین.
 - ۱۰- اخراج از کلیه مدارس دولتی محل با تصویب شورای معلمین و تصویب مقام وزارت معارف در مرکز و رؤسای معارف در ولایات.
 - ۱۱- اخراج از کلیه مدارس دولتی با تصویب شورای معلمین و وزارت معارف.
- تبصره - در فقرات ۸-۹-۱۰-۱۱ مدیر مدرسه باید ولی طفل را کتباً مطلع سازد.
- ماده ۶۹- چنانچه شاگردان مدارس دولتی در نقاط غیر مناسب دیده شوند بر حسب اخطار مدیر مدرسه باید از رفتن به آنجا احتراز نمایند.

ماده ۷۰- در مدارس نسوان چنانچه شاگردی قبول شوهر نماید از آمدن به مدرسه ممنوع است.

فصل پنجم: شورای معلمین

ماده ۷۱- برای انجام وظایف ذیل در هر مدرسه شورای معلمین بر طبق شرایطی که ذکر خواهد شد تشکیل می گردد. شورای مزبور با حضور دو ثلث از معلمین رسمیت خواهد داشت.

ماده ۷۲- ریاست شورای معلمین به عهده مدیر و در غیاب او با ناظم مدرسه است.

ماده ۷۳- شورای معلمین در جلسه اول هر سال یک منشی و یک منشی علی البدل از بین اعضاء انتخاب خواهد نمود.

ماده ۷۴- شورای معلمین لااقل هر دو ماه یک مرتبه تشکیل می شود و در صورت تقاضای کتبی سه نفر از معلمین منتها در ظرف یک هفته جلسه فوق العاده تشکیل خواهد شد.

ماده ۷۵- رئیس شورای معلمین مأمور تهیه دستور جلسات و اجرای تصمیماتی است که اتخاذ می شود. در صورت تساوی آرائی که رئیس با آن موافقت دارد اولویت خواهد داشت.

ماده ۷۶- منشی شورای معلمین مکلف است خلاصه مذاکرات جلسات را در دفتر مخصوصی ثبت نماید و به امضاء رئیس برساند.

ماده ۷۷- تصمیمات شورای معلمین نباید مخالف با نظامات و دستورهای وزارتی باشد.

ماده ۷۸- وظایف شورای معلمین به قرار ذیل است:

۱- رسیدگی به راپورت‌های معلمین راجع به امور کلاسی و مدرسه

۲- تعیین نتیجه امتحانات داخلی و رد و قبول شاگردان

۳- مراقبت و سعی در پیشرفت دروس بر طبق پروگرام

۴- رسیدگی به تقصیرات محصلین که مشمول فقرات ۹-۱۰-۱۱ از ماده ۶۸ می‌باشند.

۵- رأی به اخراج یا ابقاء شاگرد که در سال متوالی از عهده امتحان آخرسال برنیاید.

ماده ۷۹- هر یک از معلمین طرح موضوعی را در شوری لازم بدانند باید قبل از تشکیل جلسه پیشنهاد خود را کتبا به مدیر مدرسه بدهد.

ماده ۸۰- مفتشین مدارس می‌توانند در جلسات شوری حضور به هم رسانند و عقیده خود را در هر موضوع بیان نمایند ولی حق شرکت در رای را ندارند.

ماده ۸۱- غیبت بدون اجازه رئیس در جلسات رسمی شورای معلمین به منزله غیبت رسمی است و بر طبق موارد فصل ششم مستلزم جریمه خواهد بود.

فصل ششم: در غیبت و تعویق ورود

ماده ۸۲- تعویق ورود کمتر از ۱۵ دقیقه تا دو دفعه در ماه معاف و متجاوز از دو مرتبه هر ربع ساعت یک ساعت غیبت محسوب می شود و با آن نسبت مورد اخذ جریمه خواهد شد.

تبصره - غیبت در صورت ناخوشی با تصدیق طبیب موثق مورد جریمه نخواهد بود.

ماده ۸۳- صورت ورود و غیبت اعضاء مدرسه را باید مدیر هر مدرسه در آخر هرماه تعیین نموده به امضاء مفتش مدرسه رسانده و به اداره تفتیش در مرکز و ادارات معارف در ولایات ارسال دارد تا مقدار جریمه غائبین معین شده و مأخوذ گردد.

ماده ۸۴- اگر صورت های مزبور تا یک هفته بعد از تاریخ مقرر نرسد مدیر مسئول و مورد مواخذه خواهد بود.

فصل هفتم: امتحانات داخلی

ماده ۸۵- مقصود از امتحانات داخلی امتحاناتی است که در ظرف سال تحصیلی و یا برای ارتقاء از کلاسی به کلاس بالاتر به عمل می آید.

ماده ۸۶- مواد امتحان موافق دستور رسمی تحصیلات خواهد بود.

ماده ۸۷- حداعلا ی نمره ۲۰ و حداقل قبول برای هر ماده ۷ و برای معدل کل ۱۰ خواهد بود.

تبصره - نمره کمتر از حداقل در نقاشی و ورزش و سیاق سبب رد شدن شاگرد نمی‌شود و فقط در نمره متوسط مداخلت خواهد داشت.

ماده ۸۸- در مدارس ابتدائی هر دو ماه و در مدارس متوسطه هر سه ماه یک مرتبه از موادی که تدریس شده است امتحان خواهد شد.

تبصره - امتحان چهارم مدارس ابتدائی از پانزدهم خرداد شروع و تا آخر خرداد خاتمه خواهد یافت.

ماده ۸۹- نمره امتحان سالیانه محصل در هر ماده معدل نمرات امتحانات ظرف سال خواهد بود مشروط بر اینکه نمره هر ماده در امتحان آخرسال کمتر از ۷ نباشد.

ماده ۹۰- شاگردانی که در آخرسال معدل کل نمرات آنها کمتر از ده باشد و یا در بعضی مواد نمره کمتر از ۷ داشته باشند به کلاس بالاتر ارتقاء نخواهند یافت مگر آنکه بعد از تعطیل تابستان در دو هفته اول افتتاح مدرسه در صورت اول تمام مواد را امتحان دهند و در صورت ثانی اگر معدل کل نمرات کمتر از ده نباشد مواد رد شده را و الا تمام مواد را مجدداً امتحان دهند.

ماده ۹۱- چنانچه بعد از تابستان معدل کل نمره‌های شاگردی از ده کمتر نبود ولی در یک یا دو ماده نمره کمتر از هفت داشت مدیر مدرسه می‌تواند با تصویب شورای معلمین او را به کلاس بالاتر ارتقاء دهد مشروط بر اینکه شاگرد تعهد کند آن یک یا دو ماده را در ظرف سه ماه اول مجدداً امتحان بدهد.

ماده ۹۲- امتحانات کتبی از مواد اساسی پروگرام و امتحانات شفاهی از سایر مواد و موادی که نمی‌توان کتبا امتحان کرد به عمل خواهد آمد.

ماده ۹۳- ارتقاء شاگرد به کلاس بالاتر منوط به نتیجه امتحانات و تصویب شورای معلمین خواهد بود.

ماده ۹۴- بدون داشتن تصدیق نامه رسمی هر دوره تحصیلی نمی توان به دوره تحصیلی بعد وارد شد.

ماده ۹۵- رئیس مدرسه مکلف است صورت نمره های امتحانی سالیانه هر کلاس را با ذکر مواد به اداره تعلیمات عمومی در مرکز و ادارات معارف در ایالات و ولایات بفرستد.

ماده ۹۶- اداره مدرسه پس از ختم امتحانات نتیجه امتحانات را به شاگردان اعلام خواهد کرد و اولیای ایشان را نیز کتباً مستحضر خواهد نمود.

ماده ۹۷- هرگاه در ضمن امتحانات در ظرف سال مشهود شود که قوه شاگردی برای کلاس بالاتر کافی است مدیر مدرسه می تواند با تصویب شورای معلمین آن شاگرد را به کلاس بالاتر ارتقاء دهد و این ارتقاء در سال بیش از یک نوبت به عمل نخواهد آمد.

ماده ۹۸- هیچ شاگردی بیش از دو سال نمی تواند در یک کلاس بماند و چنانچه امتحانات او اجازه ارتقاء به کلاس بالاتر را ندهد از مدرسه باید خارج شود.

نظام نامه مدارس ابتدائی و متوسطه ذکور و اناث دولتی که در صد و پنجاه و هفتمین جلسه شورای عالی معارف مورخه سه شنبه ۸ بهمن ۱۳۰۸ تصویب شده است؛ باید به موقع اجراء گذاشته شود.

(وزیر معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه)

یحیی قراگزلو

تعطیلات رسمی

۱- به موجب تصویب نامه نمره ۱۷۴۰ مورخ ۲۸ اردیبهشت ۱۳۰۸ هیئت وزراء عظام تعطیلات رسمی مدارس به شرح ذیل خواهد بود:

عید نوروز	اول فروردین (به علاوه تا سیزدهم بعد از ظهرها تعطیل است).	۶ روز
۱۳ فروردین	سیزدهم عید نوروز	۱ روز
۴ اردیبهشت	عید تاج گذاری	۱ روز
۱۴ مرداد	عید مشروطیت	۱ روز
۲۵ آذر	جلوس اعلیحضرت همایونی	۱ روز
۳ حوت	کودتا	۱ روز
۲۴ اسفند	تولد اعلیحضرت همایونی	۱ روز
۲۹ اسفند	شب عید نوروز	۱ روز
۸-۱۲ محرم	ایام عاشورا	۵ روز
۱۷ صفر	شهادت حضرت رضا	۱ روز

۲۰ صفر	اربعین	۱ روز
۲۸ صفر	شهادت حضرت امام حسن	۱ روز
۲۹ صفر	رحلت حضرت رسول	۱ روز
۱۷ ربیع الاول	تولد حضرت رسول	۱ روز
۱۳ جمادی الاول	وفات حضرت صدیقه	۱ روز
۲۰ جمادی الثانی	تولد حضرت صدیقه	۱ روز
۱۳ رجب	تولد حضرت امیر	۱ روز
۲۷ رجب	مبعث حضرت رسول	۱ روز
۳ شعبان	تولد حضرت امام حسین	۱ روز
۱۵ شعبان	تولد حضرت امام عصر	۱ روز
۱۹ رمضان	ضربت خوردن حضرت امیر	۱ روز
۲۱ رمضان	شهادت حضرت امیر	۱ روز
۲۳ رمضان	-----	۱ روز
۱ شوال	عید فطر	۱ روز
۱۱ ذیقعدہ	تولد حضرت رضا	۱ روز
۱۰ ذی حجه	عید قربان	۱ روز
۱۸ ذی حجه	عید غدیر خم	۱ روز

تبصره - از ۱۵ خرداد، بعد از ظهرها مدارس دولتی تعطیل است.

۲- مدارس دولتی در تابستان تا ۱۵ شهریور تمام روز تعطیل خواهد بود.

۳- تعطیل فوق العاده سوای ایام معینه در فوق که ممکن است به طور غیر مترقب اتفاق افتد منوط به حکم و دستور مخصوص است.

Regulations of public primary and secondary schools for boys and girls.

Abstract

In the Qajar era, Iranian society entered a new phase of the transformation of the socio-political structure that differed significantly from the earlier era. Considering the importance of education which plays a major role in cultural transmission from one generation to the next. It is necessary to study the cultural heritage of the country in order to make it more productive. Science and technology, education, culture and common civilization are essential to the construction of a progressive society, and none of these phenomena can arise on their own without the help of each other, and each is built and complemented by each other. Since education has a direct relationship with the individual and social life of people, it must be found in their real and practical life. In fact, education is also a vital philosophy. Even religion, literature, and philosophy in the sense have this purpose and purpose to enrich one's individual and social life. Preserving the development and evaluation of cultural heritage is effective in the development and development of the country's education. Therefore, the study of education in Iran can be a good guide to getting to know the way of education in the country from the past to the present. The following article is the rewritten text of the regulations of public primary and secondary schools for girls and boys, written in 1929, by studying it, we can get important information about the principles and rules of education in Iran during the Pahlavi era.

Keywords: Qajar, School, regulations, Education.